

U Z N E S E N I E

Najvyšší súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu JUDr. Milana Lipovského a sudcov JUDr. Štefana Michalíka, JUDr. Martina Piovarstyho, JUDr. Daniela Hudáka a JUDr. Viliama Dohňanského na neverejnom zasadnutí 4. júna 2014 v Bratislave v trestnej veci obvineného **M. S. a spol.**, vedenej na Krajskom súde v Nitre pod sp. zn. 1 T 6/2002, o dovolaní, ktoré podali obvinení **M. S. a I. S.**, zastúpení JUDr. L. H., advokátom v Nových Zámkoch, proti rozsudku Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 12. júna 2013, sp. zn. 1 To 3/2010, takto

r o z h o d o l :

Podľa § 382 písm. c) Trestného poriadku dovolanie obvinených **M. S. a I. S. sa o d m i e t a .**

O d ô v o d n e n i e :

Rozsudkom Krajského súdu v Nitre (ďalej len „krajský súd“) z 23. septembra 2009, sp. zn. 1 T 6/2002, bol obvinený **M. S.** uznaný za vinného z čiastočne dokonaného a čiastočne nedokonaného v štádiu pokusu podľa § 8 ods. 1 Trestného zákona č. 140/1961 Zb. v znení zákona č. 100/1996 Z.z. (ďalej len „Tr. zák.“) trestného činu vraždy podľa § 219 ods. 1, ods. 2 písm. a) Tr. zák. a obvinený **I. S.** z pokusu trestného činu vraždy podľa § 8 ods. 1, § 219 ods. 1 Tr. zák. na tom skutkovom základe, že

obvinený M. S.

dňa 11. júla 1997 o 12.00 hod. v obci Z., okres N.Z., pred domom č. X., z bezprostrednej blízkosti trikrát po sebe vystrelil z legálne držanej pištole značky CZ vzor 75, kalibru 9 mm, výrobného čísla J. do oblasti hrudníka poškodeného **L. J.**, nar. X., ktorému spôsobil priestrel hrudníka s krvácajúcim šokom po troch strelných ranách, v dôsledku čoho na mieste podľahol,

vzápätí na to z uvedenej pištole vystrelil aj na poškodeného P. P., nar. X., ktorý v tom čase stál opretý o vonkajšiu bránu rodinného domu č. X., pričom ho jedenkrát zasiahol do oblasti ľavej časti drieku, v dôsledku čoho utrpel spredu priestrel brušnej steny driekovej oblasti vľavo s dobou liečenia a práceneschopnosti od 11. júla 1997 do 15. augusta 1997,

obvinený I. S.

dňa 11. júla 1997 o 12.00 hod. v obci Z., v rodinnom dome č. X., zo vzdialenosti asi jedného metra, s legálne držaným revolverom značky Taurus, kalibru 38 špeciál, výrobného čísla X., K.K. namieril na hlavu poškodeného K. H., ktorý ľavou rukou zrazil tento revolver tak, že keď z neho obžalovaný I. S. vystrelil, zasiahol poškodeného K. H. jedenkrát do hrudníka vpravo, v dôsledku čoho mu spôsobil priestrel hrudníka so zlomeninou III. rebra a strelné poranenie horného laloka pľúc vpravo s dobou liečenia a práceneschopnosti od 11. júla 1997 do 20. septembra 1997.

Krajský súd uložil obvinenému **M. S.** podľa § 219 ods. 2 Tr. zák. trest odňatia slobody na 12 (dvanásť) rokov, na výkon ktorého ho podľa § 39a ods. 3 Tr. zák. zaradil do II. (druhej) nápravno-výchovnej skupiny. Podľa § 55 ods. 1 písm. a), ods. 6 Tr. zák. obvinenému uložil tiež trest prepadnutia veci pištole značky CZ vzor 75, kalibru 9 mm, výrobného čísla J., uloženej v úschove Oddelenia správnej služby Okresného riaditeľstva PZ v N.Z., ktorej vlastníkom sa stal štát.

Obvinenému **I. S.** krajský súd uložil podľa § 219 ods. 1 Tr. zák., s použitím § 40 ods. 1, ods. 2, ods. 5 písm. b) Tr. zák. trest odňatia slobody vo výmere 8 (osem) rokov, na výkon ktorého ho podľa § 39a ods. 3 Tr. zák. zaradil do II. (druhej) nápravno-výchovnej skupiny. Podľa § 55 ods. 1 písm. a), ods. 6 Tr. zák. obvinenému uložil trest prepadnutia veci revolvera značky Taurus, kalibru 38 Špeciál, výrobného čísla K., uloženej v úschove Oddelenia správnej služby Okresného riaditeľstva PZ v N.Z., ktorej vlastníkom sa stal štát.

Rozsudok krajského súdu nadobudol právoplatnosť 12. júna 2013, kedy Najvyšší súd Slovenskej republiky, ako súd odvolací, rozsudkom sp. zn. 1 To 3/2010 rozhodol tak, že podľa § 258 ods. 1 písm. e), ods. 2 Trestného poriadku č. 141/1961 Zb. v znení neskorších predpisov (ďalej len „Tr. por.“) napadnutý rozsudok **zrušil vo výrokoch o trestoch** uložených obvineným **M. S.** a **I. S.** Na základe § 259 ods. 3 Tr. por. obvinenému **M. S.** uložil

podľa § 219 ods. 2 Tr. zák., s použitím § 40 ods. 1, ods. 2 Tr. zák. trest odňatia slobody na 8 rokov, na výkon ktorého ho podľa § 48 ods. 4 Trestného zákona zaradil do ústavu na výkon trestu so stredným stupňom stráženia. Podľa § 55 ods. 1 písm. a), ods. 6 Tr. zák. mu uložil aj trest prepadnutia veci pištole zn. CZ vzor 75, kal. 9 mm, výrobné číslo X., uloženej v úschove Oddelenia správnej služby Okresného riaditeľstva PZ v N.Z., ktorej vlastníkom sa stal štát. Obvinenému **I. S.** uložil podľa § 219 ods. 1 Tr. zák., s použitím § 40 ods. 1, ods. 2 Tr. zák. trest odňatia slobody na 5 rokov, na výkon ktorého ho podľa § 48 ods. 4 Trestného zákona zaradil do ústavu na výkon trestu so stredným stupňom stráženia. Ďalej mu uložil podľa § 55 ods. 1 písm. a), ods. 6 Tr. zák. trest prepadnutia veci revolvera značky Taurus, kalibru 38 Špeciál, výrobné číslo X., uloženej v úschove Oddelenia správnej služby Okresného riaditeľstva PZ v N.Z., ktorej vlastníkom sa stal štát.

Odpis rozsudku odvolacieho súdu bol doručený obvinenému **M. S.** a jeho obhajcovi 22. augusta 2013 a obvinenému **I. S.** 23. augusta 2013; jeho obhajcom 22. augusta 2013.

Krajský súd predložil 17. decembra 2013 Najvyššiemu súdu Slovenskej republiky dovolanie, ktoré podali obvinení **M. S.** a **I. S.** 12. novembra 2013 na Krajskom súde v Nitre proti rozsudku Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 12. júna 2013, sp. zn. 1 To 3/2010, z dovolacích dôvodov uvedených v § 371 ods. 1 písm. c), písm. d), písm. g) a písm. i) Trestného poriadku.

Podľa názoru dovolateľov odvolací súd predovšetkým porušil ich právo na obhajobu tým, že vykonal verejné zasadnutie v ich neprítomnosti, hoci na to neboli splnené zákonné podmienky. Odvolací súd porušil zákon pri predvolaní obvinených na verejné zasadnutie 12. júna 2013, keď uviedol, že ich účasť nie je nutná a verejné zasadnutie môže vykonať aj v ich neprítomnosti, pričom obhajcovia ako aj prokurátor navrhli, aby sa odročil termín verejného zasadnutia za účelom jeho vykonania na Okresnom súde Nové Zámky, na ktorý by sa mohli obaja obvinení, napriek ich závažným zdravotným problémom, dostaviť. Obvinený **M. S.** bol v čase vykonania verejného zasadnutia hospitalizovaný, pričom predložil potvrdenia o úplnej imobilnosti a o tom, že nie je schopný absolvovať prevoz do Bratislavy a byť prítomný na verejnom zasadnutí, a že sa chce osobne zúčastniť tohto zasadnutia po operácii, keďže okrem iného bol hospitalizovaný z dôvodu ťažkého zápalu pľúc. Obvinený **I. S.** má diagnostikované závažné onkologické ochorenie, pre ktoré sa nemohol zúčastniť predmetného verejného zasadnutia, a preto tento termín žiadal odročiť.

Ďalej obvinení v podanom dovolaní uplatnili dovolací dôvod podľa § 371 ods. 1 písm. i) Trestného poriadku v tom smere, že ich konanie malo byť posúdené podľa príslušných ustanovení o nutnej obrane v zmysle § 25 ods. 1, ods. 3 Trestného zákona, keďže ide o priaznivejšiu právnu úpravu. Súd nesprávne vyhodnotil výpoveď svedka Š., ktorý potvrdil, že prvý vystrelil poškodený J. na obvineného M. S., ktorý potom v sebaobrane vystrelil na poškodeného. Súd v tomto smere neprihliadal na obhliadku miesta činu a na videozáznam z tejto obhliadky, ktorý preukazoval tvrdenia obvineného M. S., ako aj na znalecký posudok psychiatra MUDr. Š. Súd oboch stupňov nesprávne posúdili konanie obvineného M. S. vo vzťahu k poškodenému P., ktorý stál za poškodeným J. a bol zasiahnutý projektilom, ktorý preletel cez telo poškodeného J. Rovnako tak obvinený I. S. konal v dôsledku zmätku, strachu a zľaknutia v silnom rozrušení spôsobenom konaním zo strany ozbrojeného poškodeného K. H., ktorý bez pozvania vnikol do domu I. S. a so zbraňou vydieral a hrozil obvinenému zabitím.

Obaja zhodne namietali, že „množstvo dôkazov svedčiacich v prospech obvinených sa stratilo a neboli použiteľné“, ako napr. stery z rúk poškodeného J., svedčiace o tom, že poškodený J. strieľal, zápisnica o výpovedi poškodeného H., videozáznam z miesta činu. Rozhodnutia súdov oboch stupňov sú tak podľa ich názoru založené na dôkazoch, ktoré neboli vykonané zákonným spôsobom, pričom niektoré dôkazy neboli vykonané vôbec, ako napr. výsluch svedka P., v dôsledku čoho bol naplnený dovolací dôvod podľa § 371 ods. 1 písm. g) Trestného poriadku.

Dovolatelia preto navrhli, aby Najvyšší súd Slovenskej republiky ako dovolací súd podľa § 386 ods. 1 Trestného poriadku vyslovil, že rozsudkom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky, a konaním, ktoré mu predchádzalo, bol porušený zákon v ich neprospech, a aby podľa § 386 ods. 2 Trestného poriadku napadnutý rozsudok, ako aj rozsudok prvostupňového súdu zrušil, a aby vec vrátil súdu prvého stupňa na doplnenie dokazovania a nové rozhodnutie.

V zmysle § 376 Trestného poriadku sa k obsahu podaného dovolania 27. novembra 2013 vyjadril prokurátor Krajskej prokuratúry v Nitre, podľa ktorého sú skutkové a právne závery súdov oboch stupňov správne. Dokazovaním na hlavnom pojednávaní bola dostatočne preukázaná existencia konkrétnych strelných zbraní len

u obvinených, a naopak neboli preukázané zbrane u poškodených J., P. a H. V prípade obvineného M. S. bolo preukázané, že už v čase jeho príchodu na miesto, kde sa v tom čase na ulici nachádzali poškodení L. J. a P. P., vystrelal najskôr jeden zásobník zo svojej zbrane a vymenil ďalší zásobník, z ktorého následne vystrelil na L. J., a to z bezprostrednej blízkosti a v krátkom časovom slede tromi strelami, pričom tento poškodený aj podľa znalcov zo súdneho lekárstva, nemal šancu takúto strelbu prežiť. Navyše na mieste činu, po úteku poškodeného P. P., ktorého obvinený M. S. tiež zasiahol, bola nájdená len strelná zbraň útočníka – obvineného M. S. a nie obeť – nebohého L. J.. Nezávisle od strelby pred rodinným domom obvineného I. S., bolo dôkazné preukázané aj použitie strelnej zbrane zo strany obvineného I. S. voči poškodenému K. H., v dome obvineného, pričom uvedený poškodený po zásahu strelou ešte vybehol von, kde spadol so strelným poranením pri bránke domu a tu ho našiel dôležitý a vierohodný svedok T. J., povolaním policajta, v tom čase mimo služby, ktorý privolať políciu a do jej príchodu zabezpečoval miesto činu. Nakoľko poškodený K. H. v dôsledku závažného strelného poranenia nemohol z tohto miesta pri bránke domu obvineného I. S. vlastnými silami odísť, po príchode polície u neho nebola nájdená žiadna strelná zbraň, ktorú by mohol použiť alebo touto hroziť voči obvinenému I. S. v jeho dome, ešte predtým ako ho tento zasiahol strelou z jeho zbrane, ktorá naopak bola tiež zaistená bezprostredne po čine políciou. Na základe týchto skutočností zadokumentovaných políciou na mieste činu a následne preukázaných aj vykonaným dokazovaním, neboli u obvinených M. S. a I. S. preukázané také okolnosti, ktoré by u nich zakladali zákonné znaky nutnej obrany podľa § 13 Tr. zák.

Podľa názoru prokurátora Tresty odňatia slobody znížené pod dolnú hranicu trestnej sadzby (s použitím § 40 ods. 1 Tr. zák.) nemožno u obvinených považovať za zrejme neprimerané. Krajský súd v tejto súvislosti prihliadol na osobu a pomery oboch obvinených, ako aj na čas od spáchania žalovaných skutkov, pre ktoré boli obaja menovaní právoplatne odsúdení.

Na základe týchto skutočností navrhol preto prokurátor dovolanie oboch obvinených podľa § 382 písm. c) Trestného poriadku odmietnuť, nakoľko nie sú splnené zákonné dôvody dovolania podľa ustanovenia § 371 Trestného poriadku

Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd dovolací (§ 377 Trestného poriadku) zistil, že dovolanie je prípustné (§ 368 ods. 1, ods. 2 písm. h) Trestného poriadku), bolo podané

oprávnenou osobou (§ 369 ods. 2 písm. b) Trestného poriadku), v zákonnej lehote a na mieste, kde možno tento mimoriadny opravný prostriedok podať (§ 370 ods. 1, ods. 3 Trestného poriadku), ale súčasne po preskúmaní veci na neverejnom zasadnutí zistil aj to, že podané dovolanie je potrebné odmietnuť podľa § 382 písm. c) Trestného poriadku, lebo je zrejmé, že nie sú splnené dôvody dovolania podľa § 371 Trestného poriadku.

Dovolanie má byť len skutočne výnimočným prielomom do inštitútu právoplatnosti, ktorý je dôležitou zárukou stability právnych vzťahov a právnej istoty. V konkrétnom prípade však musí vždy prevažovať záujem zákonnosti rozhodnutí a postupu konania, ktoré právoplatnému rozhodnutiu predchádzalo, nad záujmom na stabilite a nezmeniteľnosti právoplatného rozhodnutia. Tak tomu bude iba pri zásadných a podstatných vadách, pre ktoré nemôže napadnuté rozhodnutie obstať, pretože by to bolo ohrozením zákonného a spravodlivého rozhodnutia. Preto možnosti podania dovolania, vrátane dovolacích dôvodov, musia byť nutne obmedzené, aby sa širokým uplatnením tohto mimoriadneho opravného prostriedku nezakladala ďalšia riadna súdna opravná inštanca. Uplatnenie mimoriadnych opravných prostriedkov totiž znamená predlžovanie konania a prelomenie princípu nezmeniteľnosti rozhodnutia, ktoré sa stalo právoplatným. **Dôvody dovolania sú** v porovnaní s dôvodmi zakotvenými pre zrušenie rozsudku v odvolacom konaní - **podstatne užšie**.

Dovolatelia odôvodnili podané dovolanie tým, že odvolací súd vykonal verejné zasadnutie 12. júna 2013 v ich neprítomnosti, hoci na to neboli splnené zákonné podmienky, keďže boli na predmetné verejné zasadnutie predvolaní, pričom žiadali o odročenie tohto termínu zo zdravotných dôvodov. Rovnakou argumentáciou uplatnili dva dovolacie dôvody podľa § 371 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku, že bolo porušené ich právo na obhajobu a podľa § 371 ods. 1 písm. d) Trestného poriadku, že verejné zasadnutie bolo vykonané v ich neprítomnosti, hoci na to neboli splnené zákonné podmienky.

V tomto smere je potrebné konštatovať, že porušenie práva na obhajobu je závažnou, resp. podstatnou chybou konania. Dovolací dôvod podľa § 371 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku, je však koncipovaný oveľa užšie, nie je ním akékoľvek (resp. každé) porušenie práva na obhajobu, ale len porušenie tohto práva „**zásadným spôsobom**“.

Pri posudzovaní, či v konkrétnom prípade bolo zásadným spôsobom porušené právo obvineného na obhajobu, sú dôležité určité podmienky prípadu, ktoré je potrebné vyhodnotiť

individuálne ako aj vo vzájomných súvislostiach. Podstatou práva na obhajobu je zabezpečiť obhajovanie práv obvineného tak, aby v konaní boli okrem iného objasnené aj všetky skutočnosti svedčiace v prospech obvineného, a aby sa na ne v konaní a pri rozhodovaní prihliadalo. Vychádzajúc z uvedeného, právo na obhajobu zahŕňa viacero komponentov a dovolací dôvod v tomto zmysle bude spravidla naplnený pri nerešpektovaní ustanovení Trestného poriadku o povinnej obhajobe, pri vykonávaní procesných úkonov smerujúcich k rozhodnutiu vo veci bez prítomnosti obhajcu a pod., čo sa v posudzovanom prípade nezistilo. Naopak, obvinení využívali v celom rozsahu možnosť aktívnej osobnej obhajoby i obhajoby prostredníctvom obhajcov. Od začiatku konania mali všetci obvinení možnosť sa vyjadriť ku všetkým skutočnostiam, ktoré sa im kládli za vinu, k dôkazom o nich, robiť návrhy, podávať žiadosti a opravné prostriedky, zúčastňovať sa na procesných úkonoch osobne i prostredníctvom obhajcov, vypočúvať svedkov, ktorých sami alebo prostredníctvom obhajcov navrhli a klásť im otázky, čo vyplýva aj z obsahu spisového materiálu.

Vzhľadom na uvedené, námietku oboch obvinených týkajúcu sa neprítomnosti na verejnom zasadnutí 12. júna 2013, je možné subsumovať len pod dovolací dôvod podľa § 371 ods. 1 písm. d) Trestného poriadku, v zmysle ktorého dovolanie možno podať (aj vtedy), ak hlavné pojednávanie alebo verejné zasadnutie bolo vykonané v neprítomnosti obvineného, hoci na to neboli splnené zákonné podmienky.

Naplnenie tohto dovolacieho dôvodu teda predpokladá, že sa v rozpore s príslušnými zákonnými ustanoveniami konalo hlavné pojednávanie alebo verejné zasadnutie v neprítomnosti obvineného, nakoľko mu mala byť jeho prítomnosť umožnená alebo zaistená. Takým postupom súdu by bol obvinený ukrátený na svojom práve, aby jeho vec bola prejednaná v jeho prítomnosti a mohol sa tak vyjadriť k všetkým vykonávaným dôkazom (§ 2 ods. 10 Tr. por.). Uvedený dovolací dôvod nespočíva v akejkol'vek neprítomnosti obvineného na hlavnom pojednávaní alebo verejnom zasadnutí, ale len v prípade absencie, ktorá je v rozpore s konkrétnym zákonným ustanovením, podľa ktorého nie je možné konať hlavné pojednávanie alebo verejné zasadnutie bez osobnej účasti obvineného.

Podľa § 234 ods. 1 Tr. por. sa verejné zasadnutie koná za stálej prítomnosti všetkých členov senátu a zapisovateľa. Podľa § 263 ods. 2 Tr. por. je účasť prokurátora na verejnom zasadnutí povinná. Nutnosť účasti obvineného na verejnom zasadnutí je daná buď tým, že súd v zmysle 233 ods. 1 Tr. por. k verejnemu zasadnutiu obvineného predvolá a dá tak zreteľne

najavo, že bez jeho prítomnosti nemôže vec rozhodovať, alebo ustanovením § 263 ods. 4 Tr. por., podľa ktorého v neprítomnosti obvineného, ktorý je vo väzbe alebo vo výkone trestu odňatia slobody, je možné verejné zasadnutie konať len vtedy, ak obvinený výslovne vyhlási, že sa účasti na verejnom zasadnutí vzdáva.

Pokiaľ bol obvinený na verejné zasadnutie predvolaný a ten dal výslovne najavo, že trvá na svojej účasti na verejnom zasadnutí a že nesúhlasí s konaním tohto zasadnutia vo svojej neprítomnosti, ide o uplatnenie ústavného práva obvineného. Senát môže uznesením vyhláseným po otvorení verejného zasadnutia rozhodnúť, že verejné zasadnutie sa vykoná, napriek neúčasti obvineného po tom, čo sa predvolaný obvinený nedostavil a svoju neúčasť na už nariadenom verejnom zasadnutí včas a riadne neospravedlnil takými dôvodmi, ktoré je možné akceptovať, a ktoré mu objektívne bránili sa zúčastniť verejného zasadnutia.

Pokiaľ však obvinený bol odvolacím súdom o verejnom zasadnutí v zmysle § 233 ods. 1 Tr. por. iba upovedomený, dáva súd najavo, že nepovažuje prítomnosť obvineného na verejnom zasadnutí za nutnú a uvažuje aj s alternatívou konania verejného zasadnutia v jeho neprítomnosti; ak sa obvinený v takomto prípade nedostaví a svoju neúčasť riadne neospravedlní, potom nie je možné z toho vyvodzovať záver, že boli porušené ustanovenia o jeho prítomnosti na verejnom zasadnutí.

V prejednávanej trestnej veci nenastala situácia, kedy by boli obaja obvinení vo väzbe alebo vo výkone trestu odňatia slobody, preto podmienkou vykonania predmetného verejného zasadnutia nebolo vyhlásenie obvinených, či súhlasia s konaním v ich neprítomnosti. Na termín konania verejného zasadnutia na 12. júna 2013 boli obaja obvinení upovedomení 17. apríla 2013 (vykázané doručenie), čo vyplýva z referátu založeného na č. 1. 2769 trestného spisu, kde je síce uvedená poznámka predsedu senátu „tak ako na úprave z 8. novembra 2010“, podľa ktorej sa obvinení predvolávali, avšak z predmetnej kancelárskej úpravy z 8. apríla 2013 vyplýva výslovne uvedený pokyn predsedu senátu o upovedomení všetkých strán konania, čo potvrdzuje aj odôvodnenie rozsudku odvolacieho súdu na str. 12. Ak teda odvolací súd dal týmto spôsobom najavo, že nepovažuje účasť obvinených na verejnom zasadnutí za nutnú, bolo potrebné umožniť im účasť na verejnom zasadnutí, **len pokiaľ oni sami na nej trvali a zároveň svoju neúčasť na už nariadenom verejnom zasadnutí riadne ospravedlnili akceptovateľnými dôvodmi.**

V tejto súvislosti obvinení prostredníctvom svojich obhajcov predložili na verejnom zasadnutí odvolaciemu súdu ospravedlnenie ich neúčasti s lekárskymi správami, z ktorých vyplývalo zhoršenie ich zdravotného stavu (bližšie pozri č.l. 2777 a 2782 trestného spisu).

Odvolací súd sa však v predmetnom konaní podrobne zaoberal zdravotným stavom obvinených, o čom svedčí aj pribratie znalcov z príslušných odborov do konania, ktorí posudzovali spôsobilosť účasti obvinených na verejnom zasadnutí s prihliadnutím na ich zdravotný stav. Rovnako tak odvolací súd v odôvodnení napadnutého rozhodnutia bližšie popísal okolnosti šiestich odročených termínov verejného zasadnutia (bližšie pozri str. 8 až 12 písomného vyhotovenia napadnutého rozsudku) v súvislosti so zdravotným stavom obvinených a dospel k záveru, že predmetné verejné zasadnutie je možné vykonať bez prítomnosti obvinených, keďže predložené lekárske správy sú podané účelovo, a preto zo strany odvolacieho súdu neboli akceptované.

Z hľadiska obštrukcií vyvolaných obvinenými je potrebné poukázať na lekársku správu znalkyne MUDr. Z. S. z 30. mája 2013, v ktorej je uvedená poznámka, že obvinený M. S., napriek jeho klamlivým tvrdeniam o tranzite dodávkou v ležiacej polohe na lekárske ošetrovanie, cestu z miesta bydliska do nemocnice (Z.-N.Z.) absolvoval v sediacej polohe na prednom sedadle vedľa šoféra. Ďalej z úradného záznamu z 31. mája 2013 vyplýva, že znalkyňa s referentkou trestnej kancelárie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky v telefonickom rozhovore uviedla, že obvinený M. S. je schopný chôdze a teda aj účasti na verejnom zasadnutí a svoj zhoršený zdravotný stav si vymýšľa (bližšie pozri č. 1. 2779 trestného spisu).

Dovolací súd po preskúmaní spisového materiálu, najmä predmetných lekárskejších správ a znaleckých posudkov, sa stotožnil so záverom odvolacieho súdu o úmyselných obštrukciách zo strany obvinených a snahy predlžovať odvolacie konanie predkladaním lekárskejších správ v zásade pár dní pred verejným zasadnutím. V kontexte uvedených skutočností najmä s ohľadom na znalecké posudky, z ktorých vyplýva, že obaja obvinení boli spôsobilí zúčastniť sa verejného zasadnutia, napriek chronickým ochoreniam, bez zhoršenia ich zdravotného stavu, dovolací súd aj vzhľadom na to, že ich účasť nebola nutná, konštatuje, že dovolací dôvod podľa § 371 ods. 1 písm. d) Trestného poriadku naplnený nebol.

Tvrdenia a právne názory, ktorými zdôvodnili obvinení existenciu dovolacieho dôvodu, že rozhodnutie je založené na dôkazoch, ktoré neboli súdom vykonané zákonným spôsobom podľa § 371 ods. 1 písm. g) Trestného poriadku zhrnuli tak, že „množstvo dôkazov svedčiacich v prospech obvinených sa stratilo a neboli použiteľné“, a že niektoré dôkazy neboli vykonané vôbec, ako napr. výsluch svedka P.

Proces dokazovania (a to nielen z hľadiska hodnotenia obsahu jednotlivých dôkazov, ale aj z hľadiska rozsahu dokazovania) je ovládaný zásadou voľného hodnotenia, kedy po vykonaní logických úsudkov v kontexte všetkých, vo veci vykonaných dôkazov, dochádza k vydaniu meritórneho rozhodnutia. Zákon pritom neurčuje a ani nemôže určiť konkrétne pravidlá, podľa ktorých by sa malo postupovať v konkrétnom prípade pri určení rozsahu dokazovania alebo pri hodnotení obsahu dôkazov. Jediným všeobecným pravidlom určujúcim rozsah dokazovania je zásada vyjadrená v ustanovení § 2 ods. 5 Tr. por., podľa ktorej orgány činné v trestnom konaní postupujú tak, aby bol zistený skutkový stav veci, o ktorom nie sú dôvodné pochybnosti, a to v rozsahu nevyhnutnom na ich rozhodnutie. Nevykonanie dokazovania v rozsahu predpokladanom obvinenými a hodnotenie dôkazov spôsobom, ktorý nezodpovedá ich predstavám, nie je možné uplatňovať v rámci tohto dovolacieho dôvodu. Zo strany obvinených ide o skrytú snahu, aby vykonané dôkazy a skutkový stav boli vyhodnotené v ich prospech. Je na rozhodnutí súdu konajúceho vo veci, aké dôkazy v konaní vykoná a ktoré dôkazy, aj keď sú procesnou stranou navrhované, nevykoná. Námietky v tomto smere môže procesná strana uplatniť v rámci odvolacieho konania.

Namietanie skutočností, ako nevykonanie dokazovania, namietanie postupu orgánov činných v trestnom konaní a súdu v prípade trestného stíhania iných osôb (ublíženie na zdraví M. S.), či spochybňovanie vyhodnotenia vykonaného dokazovania, predstavuje namietanie skutkových zistení a záverov, čo nepripúšťa ustanovenie § 371 ods. 1 písm. i) Trestného poriadku, v zmysle ktorého dovolanie možno podať len, ak rozhodnutie je založené na nesprávnom právnom posúdení zisteného skutku alebo na nesprávnom použití iného hmotnoprávneho ustanovenia; **správnosť a úplnosť zisteného skutkového stavu však dovolací súd nemôže skúmať a meniť**. Skutkové zistenia (v tomto smere aj hodnotenie vykonaného dokazovania) súdov prvého a druhého stupňa sú pre dovolací súd záväzné a tento nemôže na nich nič meniť. Dovolanie ako mimoriadny opravný prostriedok neslúži na revíziu skutkových zistení urobených súdmi prvého a druhého stupňa. Ťažisko dokazovania

je v konaní pred súdom prvého stupňa a jeho skutkové závery môže doplňovať, prípadne korigovať len odvolací súd.

Nie je teda možné namietat' nič proti samotným skutkovým zisteniam súdu, proti tomu, v akom rozsahu vykonal dokazovanie, ako hodnotil dôkazy a pod. V tomto smere totiž nejde o aplikáciu hmotného trestného práva, ale procesných predpisov, najmä ustanovení § 2 ods. 5, ods. 6 Tr. por. o postupe orgánov činných v trestnom konaní pri zisťovaní skutkového stavu a pri hodnotení dôkazov (zakotvujúce zásady legality a oficiality). Dovolací súd teda musí vychádzať zo skutkového stavu tak, aby bol zistený v priebehu trestného konania a tak ako je vyjadrený predovšetkým vo výroku odsudzujúceho rozsudku, pričom je povinný zistiť, či právne posúdenie skutku je v súlade s vyjadrením spôsobu konania v príslušnej skutkovej podstate trestného činu s ohľadom na zistený skutkový stav. V medziach tohto dovolacieho dôvodu je teda možné namietat', že skutok, ako bol zistený súdom, bol nesprávne právne kvalifikovaný ako trestný čin, hoci nejde o trestný čin, resp. že ide o iný trestný čin, z ktorého bol obvinený uznaný vinným. Popri hmotnoprávných vadách, ktoré sa týkajú právneho posúdenia skutku, je možné, tak ako to vyplýva z konštrukcie druhej časti tohto dovolacieho dôvodu, iné nesprávne hmotné právne posúdenie. Rozumie sa tým zhodnotenie otázky, ktorá nespočíva priamo v právnej kvalifikácii skutku, ale v právnom posúdení inej okolnosti majúcej význam z hľadiska hmotného práva.

Z hľadiska predmetného dovolacieho dôvodu je tak námietka dovolateľov spočívajúca v tvrdení, že v danom prípade ide o konanie, ktoré malo byť správne kvalifikované ako nutná obrana podľa § 13 Tr. zák., resp. za použitia priaznivejšej právnej úpravy podľa § 25 Trestného zákona, je uplatnená právne relevantne, súčasne je však nutné konštatovať, že nie je dôvodná.

K problematike nutnej obrany v zmysle platnej právnej úpravy podľa § 25 Trestného zákona, ktorú obvinení uplatňujú ako priaznivejšiu, dovolací súd pripomína nasledujúce skutočnosti, ktoré vyplývajú z predmetného ustanovenia a z jeho ustáleného výkladu v súdnej praxi. Za nutnú obranu je treba považovať čin inak trestný, ktorým niekto odvracia priamo hroziaci alebo trvajúci útok na záujem chránený trestným zákonom. Taký čin by za iných okolností naplnil zákonné znaky niektorej skutkovej podstaty trestného činu uvedené v zvlášťnej časti trestného zákona. Pokiaľ ide o bezprostrednú hrozbu alebo trvanie útoku, je nevyhnutným predpokladom útok nasledujúci bezprostredne za hrozbou alebo útokom, ktorý

začal a stále prebieha. Útok teda nesmie byť ukončený, pretože nutnú obranu je možné použiť proti útočníkovi len do doby, pokiaľ trvá útok na záujem chránený trestným zákonom. Na druhej strane však nie je treba čakať, až útočník udrie ako prvý. Iniciatíva, vedúca k vzájomnému stretu, ale musí vychádzať od útočníka. Touto situáciou je určené, kto je útočníkom a kto obrancom.

O nutnej obrane teda nie je možné uvažovať za situácie, keď útok ešte bezprostredne nehrozí ani nezačal alebo ak je útok už dokončený. Za nutnú obranu však nie je možné považovať obranné konanie, ktoré je zjavne neprimerané útoku, najmä k jeho spôsobu, miestu a času, okolnostiam vzťahujúcim sa k osobe útočníka alebo k osobe obrancu. Primeranosť obrany sa posudzuje podľa hľadiska intenzity oboch akcií, čo vyjadruje pojem spôsob útoku. Z povahy vecí teda vyplýva, že obrana musí byť zásadne tak intenzívna, aby útok isto a bez rizika pre napadnutého odvrátila, to znamená, že musí byť silnejšia ako útok, avšak nesmie byť celkom zjavne predimenzovaná. Zákonodarca však ustanovením § 25 ods. 3 Trestného zákona, na ktorý poukazujú aj obvinení, zmiernil podmienky nutnej obrany v tom smere, že primeranosť nutnej obrany je treba hodnotiť so zreteľom k subjektívnemu stavu osoby, ktorá odvracia útok, t. j. podľa toho, ako sa čin útočníka javí tomu, kto ho odvracia. Podľa citovaného ustanovenia ten, kto odvracia útok takýmto spôsobom (uvedeným v odseku 2), nebude trestne zodpovedný, ak konal v silnom rozrušení spôsobenom útokom, najmä v dôsledku zmätku, strachu alebo zľaknutia.

O vybočení, resp. o exces z medzí nutnej obrany ide vtedy, ak síce niektoré podmienky nutnej obrany boli dané, ale nie vo všetkých smeroch. Extenzívny exces je daný, ak obrana nebola vykonaná v dobe, kedy útok hrozil alebo trval, teda môže ísť o obranu predčasnú alebo obranu v dobe, keď útok skončil. Nutná obrana je vylúčená aj z dôvodu tzv. intenzívneho excesu vtedy, keď čin obrancu nezodpovedá všetkým rozhodným okolnostiam charakterizujúcim spôsob útoku.

Predovšetkým (v súvislosti s námietkou obvinených o nutnej obrane) je potrebné uviesť, že prvostupňový súd v predmetnej trestnej veci už raz rozhodoval rozsudkom zo 14. decembra 2007, sp. zn. 1 T 6/2002, ktorým oslobodil obvineného M. S. spod obžaloby krajského prokurátora v Nitre, pretože konanie obvineného posúdil ako konanie v nutnej obrane, a obvineného I. S. uznal za vinného z trestného činu ublíženia na zdraví. Tento rozsudok bol uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 29. októbra 2008, sp. zn.

1 To 4/2008, zrušený v celom rozsahu. Odvolací súd okrem nedostatočne vykonaného dokazovania vo vzťahu k obvinenému I. S., poukázal na nesprávne vyhodnotenie vo veci vykonaných relevantných objektívnych dôkazov u obvineného M. S. Prvostupňový súd po vrátení veci odvolacím súdom a nariadení dokazovania v naznačených smeroch rozhodol tak, že obvinený M. S. bol uznaný za vinného z čiastočne dokonaného a čiastočne nedokonaného (v štádiu pokusu) trestného činu vraždy a obvinený I. S. z pokusu trestného činu vraždy.

V nadväznosti na rozvedené skutočnosti dovolací súd považuje za nevyhnutné poukázať aj na zrejmú vnútornú nesúrodosť odôvodnenia rozsudku prvostupňového súdu, ktorý omylom v záverečnej časti (od strany 24) odsudzujúceho rozsudku nesprávne prevzal aj časť odôvodnenia rozhodnutia vzťahujúcu sa k pôvodnému oslobodeniu obvineného M. S. spod obžaloby krajského prokurátora a k nesprávnej právnej kvalifikácii konania obvineného I. S.. I keď odvolací súd vysvetlil, prečo predmetné čiastočné chybné odôvodnenie nie je dôvodom na zrušenie prvostupňového rozsudku (bližšie pozri str. 15 druhostupňového rozsudku), dovolací súd v spojitosti s podmienkami konania v nutnej obrane u oboch dovolateľov považuje za potrebné bližšie rozobrať konkrétne okolnosti prípadu. Najvyšší súd k tejto námietke opätovne zdôrazňuje, že je viazaný skutkovými zisteniami súdov oboch stupňov.

Zo skutkových zistení vyplýva, že k priebehu skutku u oboch obvinených došlo tak, že poškodení J., P. a H. prišli spoločne do obce Z. pred dom obvineného I. S., do ktorého so súhlasom družky tohto obvineného vstúpil poškodený H., ktorý tam vymáhal zlato a peniaze ako poplatok mafii. V nadväznosti na to vznikli dva konflikty, ktoré je potrebné z hľadiska podmienok nutnej obrany posudzovať samostatne, a to jednak medzi dovolateľom I. S. a K. H. vo vnútri rodinného domu a medzi dovolateľom M. S. (následne aj V. S.) vo vzťahu k zosnulému L. J. a poškodenému P. P. pred rodinným domom.

Pokiaľ ide o konflikt v rodinnom dome obvineného I. S., z priebehu ustáleného skutkového stavu vyplýva, že napriek vydieračskému konaniu poškodeného K. H. spočívajúceho v slovnej hrozbe voči obvinenému, to bol práve obvinený I. S., ktorý ohrozoval neozbrojeného poškodeného H. so zbraňou v ruke zo vzdialenosti asi jedného metra tak, že mu namieril na hlavu, pričom mu poškodený ľavou rukou zrazil revolver, ktorým na neho tento obvinený následne vystrelil a spôsobil mu strelné poranenia bližšie popísané v skutkovej vete prvostupňového rozsudku.

Z uvedeného vyplýva, že konflikt síce začal konaním poškodeného H. a jeho slovným vydieraním, avšak z následného ďalšieho priebehu, tak ako je popísané v skutkovej vete rozsudku, je zrejmé, akým spôsobom na ňom participoval obvinený, ktorý zaútočil s revolverom na neozbrojeného poškodeného ako prvý tak, že mu mieril na hlavu, čo vylučuje úvahu o jeho nutnej obrane, keďže bezprostredne pred výstrelom bol v pozícii útočníka práve obvinený I. S. Tvrdenia obvineného o inom priebehu skutku (poškodený mal mať v ruke granát a zbraň, vstup do domu bez súhlasu) sú len jeho verziou skutkového deja, ktorý dovolací súd v zmysle § 371 ods. 1 písm. i) Trestného poriadku ani nemôže skúmať a meniť.

Rovnako tak v prípade druhého konfliktu, ktorý prebiehal pred rodinným domom, bol skutok ustálený najmä s prihliadnutím na znalecké posudky znalcov MUDr. G. a MUDr. Z. (s ohľadom na záver o priebehu strelných kanálov) tak, že obvinený M. S. vystrelil legálne držanou zbraňou najprv do vzduchu a následne ako prvý aj na poškodeného L. J., ktorému spôsobil strelné poranenia, ktorým na mieste podľahol, pričom vzápätí strelil aj na poškodeného P. P. a spôsobil mu tým strelné poranenie bližšie popísané v skutkovej vete prvostupňového rozsudku. Postrelený bol aj samotný obvinený, avšak zo skutkových zistení súdov oboch stupňov vyplýva, že sa tak stalo až potom, ako vystrelil na poškodeného J. Na základe vykonaného dokazovania bol vylúčený záver, a tým aj obhajobná verzia obvineného M. S., že vystrelil ako druhý v sebaobrane potácajúc sa a padajúc na zem v dôsledku jeho strelného poranenia. V danej veci nie je možné prehliadnuť ani to, že obvinený poškodeného J. zasiahol do miest na tele, kde sa nachádzajú životne dôležité orgány. Navyše poškodený P. P. v čase streľby žiadnu zbraň nemal a na obvineného neútočil a potom, čo na neho obvinený M. S. vystrelil a zasiahol ho, z miesta činu utiekol.

Na základe týchto zistení je preto pre ďalšie úvahy dovolacieho súdu podstatný popísaný skutkový dej, pričom nemôže akceptovať ničím nepodloženú obhajobu obvineného, že sa bránil útoku poškodeného L. J., ktorý mal údajne vystreliť na obvineného ako prvý. Konanie obvineného M. S. za tohto stavu veci vylučuje úvahu o nutnej obrane a je potrebné ho posúdiť ako protiprávne.

V posudzovanom prípade sa teda o prípad nutnej obrany nejedná a základné podmienky posúdenia konania dovolateľov v nutnej obrane nie je možné zo zistených skutkových okolností súdov oboch stupňov odvodiť. Skutočnosť, že obvinení uvádzajú vo

svojom dovolaní vlastné konštrukcie skutkového stavu a spochybňujú tak samotné skutkové zistenia súdu nie je, ako vyplýva z vyššie uvedeného, v konaní o dovolaní relevantné.

Z vyššie uvedeného rozboru vyplýva, že dovolanie obsahuje argumenty a subjektívne názory stojace mimo uplatnených dovolacích dôvodov; dovolací súd po preskúmaní veci žiaden z týchto dovolacích dôvodov nezistil.

So zreteľom na to, že v posudzovanej veci neboli splnené podmienky dovolania podľa § 371 ods. 1 písm. c), písm. d), písm. g), písm. i) Trestného poriadku, dovolací súd musel dovolanie obvinených M. S. a I. S. podľa § 382 písm. c) Trestného poriadku odmietnuť.

P o u č e n i e : Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.

V Bratislave, 4. júna 2014

JUDr. M i l a n L i p o v s k ý , v.r.
predseda senátu

Za správnosť vyhotovenia: Kristína Cíhová